

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อ
งานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
The Application of Buddhist Principles to Promote Public Participation
in Social Welfare Work of Chiang Dao Subdistrict Municipality,
Chiang Dao District, Chiang Mai Province

ภาณุพงศ์ อนันตะ¹, อภิรมย์ สีตาคำ² และ ประเสริฐ ปอนถิ่น³
Panupong Anunta¹, Apirom Sidakham² and Prasert Pontin³

Received: 09 February 2024; Revised: 09 September 2024; Accepted: 14 September 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานสวัสดิการสังคม 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสสารนิยมธรรมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานสวัสดิการสังคม 3) เสนอแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานสวัสดิการสังคมในเขตเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยอิงหลักพุทธธรรม งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ 1) การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 364 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน 2) การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน โดยวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานสวัสดิการสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.33$, $S.D.=1.11$) 2) หลักสสารนิยมธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมากกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ($R=.892^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการประยุกต์หลักพุทธธรรม ได้แก่ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วยจิตใจบริสุทธิ์และสัมมาคารวะ 2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานผ่านช่องทางที่หลากหลายด้วยกิจกรรมารยาทที่ดีและท่อมเท 3. การรับผลประโยชน์โดยยึดหลักความเสมอภาคและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลด้วยความสุจริตและเคารพในระเบียบและกฎหมาย

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน; งานสวัสดิการสังคม; หลักสสารนิยมธรรม

^{1 2 3} คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่; Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya Chiang Mai Campus
Corresponding Author, E-mail: fang.cd1312@gmail.com

Abstract

This article aims to: 1) examine the level of public participation in social welfare work, 2) analyze the relationship between the principles of Saraniyadhamma and public participation in social welfare work, and 3) propose guidelines for promoting public participation in social welfare work in Chiang Dao Subdistrict Municipality, Chiang Dao District, Chiang Mai Province, by applying Buddhist principles. This research adopts a mixed-methods approach, incorporating both quantitative and qualitative research. 1) The quantitative study involved a survey of 364 participants, with data analyzed using statistical measures, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. 2) The qualitative study employed in-depth interviews with 10 key informants, and the data were analyzed through descriptive content analysis.

The research findings are as follows: 1) The overall level of public participation in social welfare work is moderate ($\bar{X}=3.33$, S.D.=1.11), 2) The principles of Saraniyadhamma show a significantly high positive correlation with public participation ($R=.892^{**}$), with statistical significance at the 0.01 level. 3) Guidelines for promoting public participation through the application of Buddhist principles include: 1) encouraging participation in decision-making with pure intentions and respect, 2) promoting diverse channels for involvement with good manners and dedication, 3) ensuring fair and equal access to benefits with a sense of generosity, and 4) fostering participation in evaluation processes with honesty and adherence to regulations and laws.

Keywords: Public Participation; Social Welfare Work; Saraniyadhamma Principles

บทนำ

การที่รัฐบาลไทยได้กำหนดนโยบายสวัสดิการสังคมและออกกฎหมายเพื่อรองรับนโยบายดังกล่าว ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจจัดทำระบบสวัสดิการและบริการสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกช่วงวัย (พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542) นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยังบัญญัติให้บุคคลที่มีอายุเกิน 60 ปี มีสิทธิได้รับสวัสดิการที่เหมาะสมจากรัฐ ซึ่งครอบคลุมการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในหลายมิติ ทั้งนี้การดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากประชาชน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาท้องถิ่นที่เน้นการดูแลประชาชนอย่างทั่วถึง

อย่างไรก็ตาม ในกรณีของเทศบาลตำบลเชียงดาว พบว่าประชาชนยังมีส่วนร่วมน้อยในการดำเนินงานสวัสดิการสังคม ทั้งในด้านการวางแผน การปฏิบัติ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ซึ่งทำให้การดำเนินงานขาดประสิทธิภาพ และไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเต็มที่ ปัญหานี้พบได้ทั่วไปในหลายพื้นที่ของประเทศไทย ซึ่งมีข้อจำกัดใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ โดยเฉพาะหลักสาราณียธรรม ซึ่งเน้นการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและมีส่วนร่วมกันในสังคม จะสามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานสวัสดิการสังคมได้ หลักสาราณียธรรมมี 6 ประการ ได้แก่ เมตตาทายกรรม เมตตาวิจิตรกรรม เมตตาโมกขกรรม สาธารณโมกขิตา สีสสามัญญุตตา และทิวญญิตสามัญญุตตา ซึ่งทั้งหมดสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานสวัสดิการสังคม

จากเหตุผลและปัญหาที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำงานด้านสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลการวิจัยนี้จะสามารถนำไปพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่องานสวัสดิการสังคมในเขตเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของหลักสาราณียธรรมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่องานสวัสดิการสังคมในเขตเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่องานสวัสดิการสังคมในเขตเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการวิจัยแบบผสม ซึ่งรวมทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยอย่างเป็นระเบียบตามลำดับดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 กลุ่มประชากรในการศึกษาคือประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3,953 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เลือกใช้มีขนาด 364 คน ซึ่งคำนวณตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane Taro, 1973)

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณคือแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยออกแบบตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ เช่น เพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ ตอนที่ 2 การประเมินระดับการมีส่วนร่วม

ร่วมของประชาชนในงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลเชียงดาว โดยพิจารณา 4 ด้าน ได้แก่ การตัดสินใจ, การดำเนินงาน, การรับผลประโยชน์, และการประเมินผล ตอนที่ 3 การประยุกต์หลักพุทธธรรม (สาราณียธรรม) ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ซึ่งรวมถึง เมตตากายกรรม, เมตตาวจีกรรม, เมตตามโนกรรม, สาธารณโภคิตา, สีลสามัญญตา, และทิวฐิสามัญญตา และตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา, อุปสรรค, และข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามทำโดยหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน และคำนวณค่าความเชื่อมั่นด้วยสูตรแอลฟา (α Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.963

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตเชียงใหม่ เพื่อแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มเป้าหมาย และดำเนินการแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลทำได้ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจะวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานสวัสดิการสังคมจะใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3) ความสัมพันธ์ตามหลักพุทธธรรม (สาราณียธรรม) กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจะวิเคราะห์ด้วยสถิติอนุमानเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) เพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ 1) ตัวแทนเทศบาลตำบลเชียงดาว 4 คน 2) ตัวแทนผู้นำชุมชน 4 คน 3) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา 1 คน 4) นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ 1 คน รวมทั้งหมด 10 คน

2.2 เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ: ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทาง แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ และ ตอนที่ 2 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานสวัสดิการสังคมตามหลักพุทธธรรม (สาราณียธรรม)

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล: ผู้วิจัยนัดสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลและดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล: การวิเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกใช้การบันทึกเสียงและการจดบันทึก จากนั้นจำแนกประเด็นและเรียบเรียงโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) พร้อมการนำเสนอเชิงพรรณนาและอ้างอิงคำพูดบุคคลที่เกี่ยวข้อง

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่องานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาตามขั้นตอนและวัตถุประสงค์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 53.6 ส่วนใหญ่มีอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 19.8 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพ โสด จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 48.9 ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000 – 10,000 บาท จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 37.6 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 30.5 ส่วนใหญ่มีอาชีพ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่องานสวัสดิการสังคมในเขตเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่องานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.11	1.22	ปานกลาง
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.22	1.19	ปานกลาง
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.87	0.87	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.13	1.15	ปานกลาง
ภาพรวม	3.33	1.11	ปานกลาง

ตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่องานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

จากตารางที่ 1 พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนต่องานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.33$, S.D.=1.11) เมื่อพิจารณารายละเอียดรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก สำหรับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติหลักสาราณียธรรมกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่องานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลเชียงดาว โดยภาพรวม

	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. การแสดงออกทางกายด้วยเมตตา (เมตตากายกรรม)	4.21	0.74	มาก
2. การแสดงออกทางวาจาด้วยเมตตา (เมตตาวาจากรรม)	4.24	0.76	มาก
3. การตั้งใจปรารถนาดี คิดดีต่อกันด้วยเมตตา (เมตตามโนกรรม)	4.22	0.79	มาก
4. ได้สิ่งของใดมาก็แบ่งปันกัน (สาธารณโภคิตา)	4.21	0.75	มาก
5. มีความประพฤติสุจริตเสมอกับผู้อื่น (ศีลสามัญญตา)	4.20	0.75	มาก
6. มีความเสมอภาคกันทางความคิด (ทิวฐีสามัญญตา)	4.24	0.75	มาก
ภาพรวม	4.22	0.76	มาก

ตารางที่ 2 ระดับการปฏิบัติหลักสาราณียธรรมกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่องานสวัสดิการสังคม

จากตารางที่ 2 พบว่าระดับการปฏิบัติหลักสาราณียธรรมกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่องานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลเชียงดาว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.22$ S.D.=0.76) เมื่อพิจารณารายละเอียดรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ของหลักสาราณียธรรมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่องานสวัสดิการสังคมในเขตเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามตัวแปรอิสระ มีรายละเอียดดังแสดงในตารางดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	การมีส่วนร่วมต่องานสวัสดิการสังคม	ตัวแปรตาม			
		ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล
ตัวแปรอิสระ					
หลักสาราณียธรรม	.892**	.811**	.757**	.871**	.744**
1. การแสดงออกทางกายด้วยเมตตา (เมตตากายกรรม)	.807**	.804**	.752**	.756**	.702**
2. การแสดงออกทางวาจาด้วยเมตตา (เมตตาวาจากรรม)	.786**	.781**	.731**	.764**	.626**
3. การตั้งใจปรารถนาดี คิดดีต่อกันด้วยเมตตา (เมตตามโนกรรม)	.795**	.776**	.734**	.739**	.716**
4. ได้สิ่งของใดมาก็แบ่งปันกัน (สาธารณโภคิตา)	.869**	.806**	.717**	.794**	.730**
5. มีความประพฤติสุจริตเสมอกับผู้อื่น (ศีลสามัญญตา)	.745**	.732**	.735**	.701**	.647**
6. มีความเสมอภาคกันทางความคิด (ทิวฐีสามัญญตา)	.869**	.737**	.704**	.848**	.704**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ของหลักสาราณียธรรมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่องานสวัสดิการสังคมในเขตเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

สำหรับผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่องานสวัสดิการสังคมในเขตเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีรายละเอียดดังแสดงในตารางดังนี้

หลักสารานุกรม	การมีส่วนร่วมของประชาชนต่องานสวัสดิการสังคม	
	r	.892**
	P-value	.000
	ระดับความสัมพันธ์	สูงมาก

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4 ทดสอบสมมติฐานงานวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนต่องานสวัสดิการสังคม

จากตารางที่ 4 พบว่า หลักสารานุกรมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่องานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก ($R=.892^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงสามารถสรุปได้ว่า การประยุกต์หลักสารานุกรมมีความสัมพันธ์กันกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่องานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ในระดับสูงมาก

3. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่องานสวัสดิการสังคมตามหลักพุทธธรรมประกอบด้วย 1) การตัดสินใจ ประชาชนร่วมกำหนดความต้องการและเลือกนโยบาย โดยต้องมีความคิดที่ดีต่อผู้อื่น มีสัมมาคารวะ และมีความสุข 2) การดำเนินงานประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมผ่านช่องทางที่หลากหลาย ต้องมีมารยาทดี พุ่มเท และมีท่าทีเบิกบาน 3) การรับผลประโยชน์ประชาชนสามารถพัฒนาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ โดยต้องปฏิบัติตามระเบียบและหลักความเสมอภาค มีจิตใจเอื้อเฟื้อ 4) การประเมินผล ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลทุกขั้นตอน ทั้งก่อนระหว่าง และหลังการดำเนินงาน โดยต้องมีความสุจริตและปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมาย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่องานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีประเด็นที่เจ้านำมาอภิปรายผลตามกรอบงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่องานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลเชียงดาว การศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับปานกลางในทุกด้าน ได้แก่ การตัดสินใจ การดำเนินงาน และการประเมินผล สาเหตุหลักคือประชาชนขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการและผลประโยชน์ที่จะได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปกติดา ปานเนตรแก้ว (2550) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นใน อบต. สวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม อยู่ในระดับ

ปานกลางเช่นกัน โดยเฉพาะด้านการประชุมและพิจารณาโครงการ นอกจากนี้ งานวิจัยของ รัฐพงศ์ บุญญานวัตร (2552) ยังพบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ทั้งในด้านการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผลผลการวิจัยในภาพรวมแสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนยังมีข้อจำกัดและต้องการการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเพื่อให้การมีส่วนร่วมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติหลักสาราณียธรรมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อ งานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลักสาราณียธรรมสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่องานสวัสดิการสังคมได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูนนทวิวัฒน์ วิโรธมโม (มีนุสรณ์) (2553) ศึกษาวิจัย เรื่องการบริหารงานเทศบาลตำบลตามหลักสาราณียธรรม 6: กรณศึกษาเทศบาลตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัด นนทบุรี พบว่า เทศบาลตำบลปลายบาง ได้บริหารงานตามหลักสาราณียธรรมทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.61 มีการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม อยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. การศึกษาวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่องานสวัสดิการสังคมของเทศบาล ตำบลเชียงดาว พบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมสามารถสร้างผลลัพธ์ที่ดีในหลายด้าน 1) การตัดสินใจ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเต็มที่ ด้วยความตั้งใจที่ดีและสัมมาคารวะ ซึ่งช่วยให้การตัดสินใจเป็นไปในทิศทางที่สร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ 2) การดำเนินงาน ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานผ่านช่องทางที่หลากหลาย โดยมีมารยาทดี มีความทุ่มเทและขยันหมั่น ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น 3) การรับผลประโยชน์ ประชาชนสามารถรับผลประโยชน์ได้อย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงระเบียบ กฎเกณฑ์ และบรรทัดฐานทางสังคม พร้อมทั้งยึดหลักความเสมอภาคและมีจิตใจเอื้อเฟื้อ 4) การประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลทั้งก่อนและหลังการปฏิบัติงานช่วยให้การดำเนินงานมีความสุจริตและสอดคล้องกับระเบียบและกฎหมาย ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชวัลณัฐ ปาลีย์วี และคณะ (2566) ที่ศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมในสถานitäรรวจูธรช้างเผือก พบว่าการใช้หลักพุทธธรรมในการให้บริการประชาชน ช่วยเพิ่มคุณภาพบริการได้ดีในหลายด้าน เช่น การตอบสนอง ความมั่นใจ ความน่าเชื่อถือ ความรู้สึกสัมผัสได้ และความเห็นอกเห็นใจ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดร.ณิ นิลแก้ว และคณะ (2566) ยังสนับสนุนผลลัพธ์นี้ โดยพบว่าการใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการสวัสดิการ ผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลป่าแดด มีประสิทธิภาพสูงในด้านต่าง ๆ รวมถึงปริมาณและคุณภาพการผลิต ประสิทธิภาพ ความพึงพอใจ ความสามารถในการปรับตัว และการพัฒนาและการอยู่รอด

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่องานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย
ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

จากแผนภาพองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยจึงได้รูปแบบ POEE PROCESS MODEL มีรายละเอียดดังนี้

P=Planning (การวางแผน): การมีส่วนร่วมในการวางแผนเริ่มจากการกำหนดความต้องการและจัดลำดับความสำคัญ จากนั้นเลือกนโยบายและจัดทำแผนการดำเนินงาน โดยให้ประชาชนร่วมตัดสินใจในทุกขั้นตอน ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมต้องมีจิตใจบริสุทธิ์ รู้จักสัมมาคารวะ และปฏิบัติตนด้วยความสุภาพอ่อนโยน (เมตตาตามโนกรรม) พร้อมทั้งพูดและทำดีต่อผู้อื่น (เมตตาวจีกรรม และเมตตาทายกรรม)

O=Operation (การดำเนินงาน): การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในทุกขั้นตอน โดยร่วมกำหนดรายละเอียดและประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้กับกลุ่มเป้าหมาย ผู้เข้าร่วมต้องมีทัศนคติที่ดี เช่น ความสุภาพ ความทุ่มเท และการเป็นมิตร (เมตตาทายกรรม)

E=Effect (ผลกระทบ): การมีส่วนร่วมในการรับผลกระทบ โดยประชาชนคาดหวังผลลัพธ์เชิงบวกที่รักษาสิทธิและประโยชน์ของตน ซึ่งต้องคำนึงถึงระเบียบและบรรทัดฐานทางสังคม รวมถึงความเสมอภาคและการแบ่งปันอย่างเป็นธรรม (ทฤษฎีสัมพันธภาพ และสาธารณโภคีตา)

E=Evaluation (การประเมินผล): การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมในทุกขั้นตอน ก่อนและหลังการดำเนินงาน เพื่อนำผลการประเมินมาสรุป วิเคราะห์ และปรับปรุงในการดำเนินงานครั้งถัดไป ผู้ที่ร่วมประเมินต้องมีความสุจริตและปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมาย (ศีลสัมพันธภาพ)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลเชียงดาวอยู่ในระดับปานกลาง และความสัมพันธ์ระหว่างสารานุกรมธรรมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกสูงมาก ($R=.892^{**}$) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สำหรับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมมีดังนี้ 1) การตัดสินใจ ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนด้วยจิตใจบริสุทธิ์ รู้จักสัมมาคารวะ 2) การดำเนินงาน การมีส่วนร่วมผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยมีกิริยามารยาทที่ดีและความทุ่มเท 3) การรับผลประโยชน์ คำนึงถึงระเบียบและบรรทัดฐานทางสังคม โดยยึดหลักความเสมอภาคและการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 4) การประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลก่อนและหลังการดำเนินงาน โดยต้องมีความสุจริตและปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมาย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยทั้งข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การระดมความร่วมมือ เทศบาลตำบลเชียงดาวควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การจัดสวัสดิการ โดยพิจารณาจากปัญหาและความต้องการของพื้นที่ การรวมพลังจากชุมชนกับการจัดสวัสดิการของภาครัฐจะทำให้แผนงานมีความสอดคล้องกับกฎหมายและข้อบังคับท้องถิ่น

1.2 การบูรณาการการทำงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำงานร่วมกันในการแลกเปลี่ยนข้อมูล การจัดสรรงบประมาณ และการดำเนินงานโครงการ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ร่วมกันจะทำให้ทิศทางการดำเนินงานชัดเจนและเสริมพลังซึ่งกันและกัน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 การส่งเสริมความรู้ เทศบาลตำบลเชียงดาวควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม รวมถึงการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ

2.2 การประชาสัมพันธ์ ควรให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับแผนงานและขั้นตอนต่าง ๆ ให้ประชาชนรับทราบ และเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอแนวทางหรือโครงการสำหรับการพัฒนาท้องถิ่น

2.3 การบริการสาธารณสุข เทศบาลควรจัดบริการสาธารณสุข เช่น รถรับ-ส่ง และหน่วยบริการเคลื่อนที่ในชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวกให้ประชาชนที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการของเทศบาล

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การประยุกต์หลักธรรม ควรศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในหัวข้ออื่น ๆ มาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานสวัสดิการสังคม

3.2 การพัฒนาคุณภาพชีวิต ควรศึกษาแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมที่เน้นการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพื่อรองรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)

3.3 การวิจัยเชิงลึก ควรศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในการจัดสวัสดิการเพื่อให้เทศบาลสามารถจัดสรรนโยบายที่เป็นประโยชน์ได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว. (2555). *การศึกษาความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขต เทศบาลเมืองอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. (การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, ปทุมธานี.
- ชวัลณัฐ ปาลีย์รวี, อภิรมย์ สาดคำ และประเสริฐ ปอนถิ่น. (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจภูธรช้างเผือก อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสันติสุขปริทรรศน์*, 4 (2), 50-64.
- ดรุณี นิลแก้ว, นพตณ ปัญญาวิรัต และธิตูฒิ หมั่นมี. (2566). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์ร่วมสมัย*, 4(2), 70-84
- เทศบาลตำบลเชียงดาว. *แผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลเชียงดาว พ.ศ.2566-2570*. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2566 , จาก <http://www.cdlocal.go.th/index.php?op=dynamiccontent&id=29051>
- ปติดา ปานเนตรแก้ว. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- พระครูนนทวิวัฒน์ วีระมโฆ (มีนุสรณ์). (2553). *การบริหารงานเทศบาลตำบลตามหลักสารานียธรรม 6: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542. (2542, 17 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 116 ตอนที่ 114 ก.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-90

รัฐพงศ์ บุญญานวัตร. (2552). *การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร*. (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2560). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.